

Interne Zaken

Bestaat toeval?

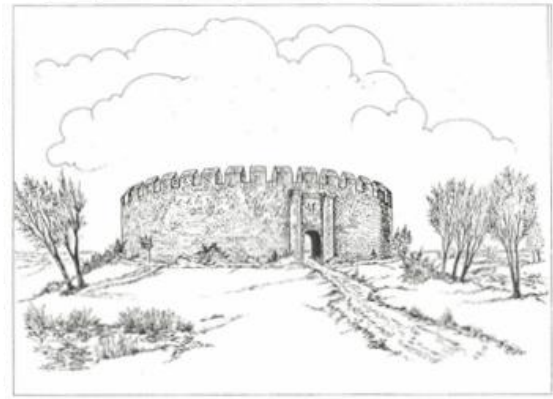


Door: Nico van der Hoogt

Op 27 november 1654 neemt Abraham Vrancken (1608-1672), een veeboer in Overschie, een dorp toen gelegen even buiten Rotterdam, een kloek besluit. Als getuige bij het huwelijk van Annetje Simons Hoorewegh en Arien Gerrits Reeweg dat die dag werd gesloten, vermeldt hij bij zijn ondertekening van de huwelijksakte: *'ABRAHAM VRANCKEN wonende tot Overschie op de Hoogt.'* Hoogstwaarschijnlijk wilde mijn verre voorvader zich hiermee onderscheiden van de vele andere Abraham Vranckens die er toender tijd in het Zuid-Hollandse deel der 7 Provinciën rondliepen.

Hij kon dit doen omdat zijn boerenhofstee gelegen was in de polder van Zestienhoven op een lage kunstmatige heuvel. Analooq aan de bekende Friese terpen. Voorheen was daarop het ringvormige motte kasteel van Daniël van Rodenrijs gevestigd uit 1280.

Zo hield men makkelijker droge voeten in tijden van hoog water. En werd het voor een vijand moeilijker binnen te komen zonder kloppen.



Daniëls onderkomen

Toeval.

Ja, bestaat dat eigenlijk wel? Deze vraag, opgeworpen in de kop van deze beschouwingen, heeft al sinds de tijden van Olim de mensheid beziggehouden. En de nodige hoofdbreken bezorgd. Want probeert u zelf maar eens een sluitende definitie van dat fenomeen te geven! Hele hordes van Grote Denkers, waaronder filosofen, natuurkundigen en wiskundigen hebben er hun breinen over gebroken. Om maar enkele geniale kopstukken te noemen: Albert Einstein, Niels Bohr, Isaac Newton. Geen kleine jongens!



Albert Einstein en Niels Bohr

Bron: Internet

Beide heren verschilden diametraal van mening omtrent de

toevalligheidsproblematiek. Zij voerden meer dan 20 jaar een debat over de vraag of zuiver toeval wel bestaat. Einstein was er niet van overtuigd. De controverse verzandde tot een patstelling die eindigde met de dood van de hooggeleerden.

Albert Einstein kon schaken! Als hobbyist kende hij de regels en speelde reeds vanaf zijn jeugd regelmatig een partij. Hij vond echter ook dat het spel een te groot beslag legde op de geest van de mens.¹ De innerlijke vrijheid en de onafhankelijkheid van sterke karakters zouden er onder kunnen lijden. Albert was verder goed bevriend met de legendarische Duitse wereldkampioen schaken Emanuel Lasker. Ze debatteerden vaak over wetenschap en filosofie, waarbij Lasker zich zelfs verstoutte om Einsteins relativiteitstheorie te bekritisieren!



Emanuel Lasker (1868-1941)
Duitse schaakgrootmeester en wiskundige. Wereldkampioen van 1894-1921.
Bron: Internet

Serendipiteit.

Een bijzondere vorm van toeval is aan de orde wanneer iemand naar iets op zoek zijnde, plots stuit op een onvermoede – toevallige – vondst. Je was er niet naar op zoek!

¹ Ach, hoe waar!

De term werd in de 18^{de} eeuw gemunt door ene Horace Walpole. Hij werd daarbij geïnspireerd door het Perzische sprookje : ‘*De drie prinsessen van Serendip*’.² Op hun avontuurlijke tochten die zij ondernamen, ontdekten zij bij toeval steeds dingen die zij niet zochten. Een meer eigentijdse uitvinding was de magnetronoven. Percy Spencer ontdekte dat een reep chocolade in zijn broekzak smolt toen hij bij een werkende radarbuis stond. Ook Alexander Flemings ontdekking van de penicilline zal eenieder welbekend in de oren klinken.



Percy Spencer (1894-1970), Amerikaans ingenieur en uitvinder. **Bron: Internet**

Ook zal menig schaker onder u wel eens zo’n serendipische ervaring aan het schaakbord hebben opgedaan. Zo goed en kwaad mogelijk zijn er door beide contrahenten een aantal redelijke zetten te borde gebracht. Het is eigenlijk schijnbaar allemaal enigszins gezapig, zelfs wat saai verlopen. (Gááááp) Omdat het nabije barge-deelte prima alternatieven heeft om de avond verder van een gezellig karakter te voorzien, ben je op zoek naar een grootscheepse afruil der stukken. Als grondslag voor een zouteloos remiseaanbod.

Echter zo kijkend en rekenend, valt plots je oog op een hele obscure zet:

² Serendip → oude naam voor Sri Lanka

28...Dxg2+. *Uitroeptekens schieten tekort. Want nu dreigt onweerstaanbaar na (gedwongen) 29.Kxg2 een mat in zeven! Even alles nog eens goed nalopen en... verdraaid, alles klopt. Hoera! Het punt wordt vervolgens in een euforische gemoedstoestand binnengeklopt. Zelfs de tegenstander, doorgaans een notoire zuurpruim als hij (zij) verliest, is dolenthousiast...*

Je was op zoek naar remise maar vond de winst...



De drie prinsen op bezoek bij een heerser.

De ‘hoogste’ tijd.

Want zo menig een zal zich ondertussen – gesteld dat hij/zij niet al voortijdig, begrijpelijk, is afgehaakt – hebben afgevraagd waar dit allemaal in ’s hemelsnaam heengaat. En wat heeft die boer Abraham daar allemaal mee van doen? Volkomen terechte vragen. Mijn tegenvraag, om tot een nadere verklaring te komen: “Heeft u de indeling en het interne competitie verloop van de jongste spelcyclus in de gaten gehouden?” Ja? Mooi, dan heeft u ook gezien dat er in de groep van de Afrikaanse zwaargewichten, er een nieuw olifantje in de kudde is mee gaan lopen. En daar al diverse oudere trompetteraars tot zwijgen heeft gebracht. Zijn naam, ik meld het

met ingehouden, maar gepaste trots, luidt niet minder dan: Timo **van der Hoogt**.

Volstrekt logisch derhalve dat ik al meerdere malen ben bestookt met de vraag of het misschien een kleinzoon, achterneefje of anderszins betreft.

Dat laatste is van toepassing. Want ook Timo is volgens mijn genealogische van der Hoogt database een afstammeling van Abraham en Neeltje Simons Hoorewegh. Onze eerste gezamenlijke voorouders zijn Maerten Sijmons van der Hoogt (1690-?) en Pietertje Mattheuse Hoek (1699-?).

Het programma meldt droogjes als familierelatie: Timo als 6x de achterneef, 2 generaties verwijderd.

Toeval in het spel? Oordeelt u zelf!

En, u bent gewaarschuwd en...**op de hoogte!**



Timo en Nico (r) op de club

Op 28 mei jl. speelden we een tweetal rapidpotten. Na veel vijven en zessen wist ik er een – *toevallig* – nog te winnen. De tweede hield Timo moeiteloos remise. Dat belooft wat!

En een vette pluim voor de opleiders Hans, Geert en Gerard!

Nico van der Hoogt, september 2026

